

Skogslåtter i Skibotn

Av Oddvar Ørnebakk

Etter avtale med Lappekodisillen (kodisill betyr tillegg) av 1751 hadde svenske og norske reinsamer rett til å beite i det andre landet, uansett krig eller fred eller andre forhold. Fra slutten av 1880-årene begynte det å komme mere og mere svensk rein til Lyngen-området om sommeren og det kunne bli en del beiteskader, som gårdbrukerne krevde erstatta.

I 1914 var det nedsatt en felles Renbetskommisjon bestående av følgende:

Norsk delegasjon: J. E. Rosberg, Jens Holmboe og P. Lorentz Smith. Svensk delegasjon: V. Tanner, Eric von Sydow og Sam Mårtensson.

V. Tanner var antakelig en finsk embetsmann. Han hadde samme navn som finske socialdemokratens leder i 1940, Väinö Tanner og det kan kanskje være en navneforveksling mellom disse. V. Tanner arbeidet mest oppe i finsk Lappland med reindrift og skogdrift.

Reinbeitekommisjonen var i Skibotn omkring 16. september 1914 og dro rundt i områdene, undersøkte vegetasjonen og snakka med folk.

Aksel Seppola, 25 år gammel, ga opplysning om skogslåttene i Skibotn. På skibottenelvas nordøst side (engelsk NE), Skoggårdssida:

1. Kuokka-holmen, 4 km fra munningen, brukes av

Ole Johan Hansen og Jon Olsens enke (Ellen, Jorun-Elle, Jo Elen), gir mer en ett kufor på holmen og elvestranden. (Ole Oula og Elen var søsken, de bodde i Skoggården).

2. En knapp kilometer ovenfor nr. 1, brukes av Erik Seppola og Abraham Lambela, gir 2 kufor, dels på holme og dels på elvestrand.

3. 2 km. ovenfor nr. 2, Haskielvgropa, brukes av Henrik Seppola, gir 1 kufor.

4. 1 kilometer ovenfor nr. 3, Brannfjellmyra, brukes av Jakob Seppola, gir 1/2 kufor.

5. 1 kilometer ovenfor nr. 4, Mærradalen, brukes av Jakob Seppola, gir 1/2 kufor.

6. Isaksteinholmen som er like ved brukes av Jakob Seppola, gir 0,25 kufor.

7. Kalvenes like ved, brukes av Ole Johan Hansen, gir 1,5 kufor.

8. Ivervollen (nåværende Elvestad), brukes av Henrik Seppola, gir 1/2 kufor.

9. Rattones, brukes av Henrik Seppola, gir 0,25 kufor.

10. Under Rattomelen, brukes av Per Tomas Hansen, gir 1 godt kufor.

11. Brandslåtten ved Lullenes, brukes av Jon Olsens enke (Jorun Ellen), gir 0,5 kufor.

12. Lullenes, brukes av Abraham Lambela, gir 0,5 kufor.

13. Lulleslåtten, brukes av Henrik Seppola, gir 0,12 kufor.

14. Lullevollen, nærmest stua, brukes av Rasmus

Rasch 1 kufor og Henrik Seppola 0,2 kufor.
15. Lullemoen, brukes av Henrik Seppola 0,2 kufor og Abraham Lambela, 1 kufor.
16. Lulledalen, på nordsida av elva, brukes av Ole Johan Hansen, 0,5 kufor.
17. Under Lullefjellet, på nordsida av Lulleelva, brukes av Per Tomas Hansen, 0,5 kufor.
18. Lulledalen, på sørsida av elva, brukes av Per Johan Hansen, gir 0,5 kufor.
19. Område ca 0,5 km. ovenfor nr. 18, brukes av Abraham Lambela, gir 0,12 kufor.
20. Brannmelsslåtten, under Stor Rundfjell, brukes av Henrik Seppola, gir 0,2 kufor.
21. Lulle-elvmunningen, brukes av Ole Johan Hansen, gir 0,25 kufor.
22. Lille Potka-Holmen, brukes av Ole Johan Hansen, gir 0,25 kufor.
23. Brandholmen, brukes av Jon Olsens enke Jorun-Elen, gir 0,5 kufor.
24. Stor Potka-holmen, brukes av Ole Johan Hansen, gir 0,25 kufor.
25. Fars-holmen, brukes av Ole Johan Hansen og Jon Olsens enke Jorun-Elen, gir 0,25 kufor.
26. Sidnodieva, brukes av Ole Johan Hansen, gir 0,25 kufor.
Alle disse slåtter er Stans mark eller nær Skibottselva (Storelva).

27. Område i nordenden av Øvrevannet, brukes av Erik Karvonen, gir 0,2 kufor.
28. Suidnecorta i skogbandet under Adjikkas hovedtopp, brukes av Nils Henrik Johnsen, gir 0,25 kufor.
29. Adjikka-goppa, brukes av Nils Henrik Johnsen og Aron Aronsens enke, gir inntil 2 kufor.
29B. Like ved er Fanno-rodoslåtten, brukes av Nils

Henrik Johansn, gir 0,12 kufor.
30. Adjikkaslåtten, brukes av Henrik Seppola, gir 1,5 kufor.
31. Stolpa-ruto, brukes av Lars og Hans Johannesen, gir 2 kufor.
32. Njålvi, brukes av Lars og Hans Johannesen, gir 3 kufor.
33. Facros-låna, på begge sider av Kavelelva, brukes av Thomas Jonasen, gir 0,5 kufor.
Alle disse er på Statens mark.

34. Askokeikoma, brukes av Erik Karvonen, gir 0,25 kufor.
35. Speinijauri, brukes av Erik Karvonen, gir 0,2 kufor.
36. Område ovenfor Rundhaugen, ca 5 km. fra Lulle, brukes av Per Tomas Hansen (Ole Johan Hansens husmann, han var bror til husbonden Ole Johan, Oula), gir 0,2 kufor.
37. 1 myrslåtte ca 1 km fra nr. 36, brukes av Edvard Henriksen, gir 0,17 kufor.
38. Område fra 2 km ovenfor Lulle til Rovijok, bruke Johannes Høeg.
39. Område ve Halsen, brukes av Henrik Seppola, gir 0,25 kufor.
40. Område ved Halsen, brukes av Johan Kristiansen, kvalberg, i 1913 slått av Einar Koht, gir 1 kufor.
41. Område fra nr. 40 mot Rovijok, brukes av Johan Erik Grape, ikke brukt de siste 15 år, gir 1 kufor.
42. Område nord om Rovijok, brukt av August Beiponen, ikke slått de siste 5-6 år, vanskelig tilgjengelig for transport tørrhøy.
Slåtter 34-42 ligger på Rasmus Raschs eiendom. På øversida av Rovijok til Berajok (Peerajohka) slår Johannes Høeg, Helligskogen.

På elvas sydvest side (Abaja-sida): Fra Falnes til Kielva ligger 13-14 gårder, bare en gård slår i skogen på egen mark, gir 3-4 sekker høy. Men det var skogslåtter også her. Hans-Johan-Laajot, Maria-Goro i Abaja, slått av Hans Joahn Hansen, Abaja. Rett før krigen ble den slått av hans sønn Jens Hansen, Abaja (Senti, han hadde en rakerjente til hjelp).

På øversida av Kielva er det Rasmus Raschs eiendom, her finnes disse skogslåtter:

43. Kielv-slåtta, brukes av Hans Johan Hansen, Abaja (Perer og Lars Pedersens husmann), gir 0,5 kufor.

44. Gortenes (Gårdenes) brukes av nils Henrik Tomassen, Abaja, gir 2 kufor.

45. Palosaaren loakka (Brannholmsbakken), brukes av Johan Erik Grape, gir 0,5 kufor og Didrik Ophaug 0,25 kufor.

46. Palosaari, Brannholmen, på et nes i Skibottselva, brukes av Jens Johannesens enke, gir 0,5 kufor.

47. Leppäveräjä, (Oldergrinda) brukes av Peder Larsen, Lars og Peder Pedersen, Abaja, gir 2 kufor.

48. Kojusaari (Bjørkholmen), brukes av Peder Andreas Larsen (husmann under Lars Pedersen, Abaja) gir 0,5 kufor.

49. Leppäsaari (Olderholmen) brukes av Nils Henrik Tomassen, Abaja, gir 0,25 kufor.

50. Kuiiva pudansaari, brukes av Hans Johan Hansen, gir 0,5 kufor.

51. Område i nedre enden av Kvitlia, brukes av Jens Johannesens enke, gir 0,5 kufor.

52. Nedre Kvitlia, brukes av Rasmus Rasch, gir 2,5 kufor.

53. Øvre Kvitlia, brukes av Henrik Seppola, gir 1,5 kufor.

54. Kvitberglia, brukes av Edv. Henriksen, gir 0,12 kufor.

55. Margetefossen, brukes av Edvard Henriksen, gir 0,5 kufor.

56. Nuortavagge (Norddalen) brukes av Rasmus Rasch med 2,5 kufor, Erik Karvonen 0,12 kufor, Erik Seppola 0,25 kufor, Jakob Seppola 0,25 kufor og Abraham Nilsen får 0,5 kufor. Abraham Nilsen har ikke slått de 3-4 siste år.

(Abraham Nilsen var fra Lyngsdalen (Furuflaten) og var bror til Marie, som var Kristian Johnsens første kone, og han var bror til Sara Hamnvik. Han var og bror til Nilsa Niko, Nils Nilsen i Lyngsdalen. Nilsa-Niko hadde to gamle åttringer og bestefar Nils Mikal Hansen i Falsnes lånte en av dem og var på Finnmarka på fiske en vår ca. 1927. Nilsa Niko sin åttring gjorde en tur som evakueringsfarkost høsten 1944, våre naboer Elida og Malvin Mikkelsen dro med den ut til Skorøya i Karlsøy. Jeg husker da de seilte fra Nallovuoppi den 17. oktober 1944, det var meget fint vær.)

57. Gustavslåtten, brukes av Rasmus Rasch med 0,5 kufor, Erik Karvonen 0,5 kufor, August Peiponen 0,17 kufor og Jakob Seppola med 3 kufor. 1 kufor er 4-6 vinterlass (hest) høy.

Opptegnelser ved Oddvar Ørnebakk. Disse slåttene ble brukt i årene før 2. verdenskrig: Ida Johnsen, bodde i Marked, mor til William Johnsen, slo i Goppa, oppe mot Sleddo og i nedre Adjikka.

Nils Henrik Johnsen, Odderely: Fra Idas teig i nedre Adjikka og oppover.

Rundt Nedrevannet. Kristian Johnsen slo der til evakueringshøsten.

Jens Rasmussen, indre Hotti. De slo oppe mot Liikavouma og de hadde en liten teig på øversida av Kavel-elva.

Rundt Øvstevannet og i Askjogeikkoma: Karl Eriksen Øvre Adjikka: Henrik Seppola, Aksel Seppola, Mathias Seppola som hadde en gamme der.

Njálvi: Hans Myrbakken, hans mor Alette Johansen (Øver-Letta).

Ovenfor Njálvi: Edvard Henriksen. De hadde en sjå der. Ovenfor Njálvi: Einar Koht. Han hadde en sjå der, bygd av finerpalter fra Bolagstida. Under evakueringa ble den borte.

Midre Njálvi og Askjogeikkoma: Jakob Karlsen, Abaja. Kavelnes: Rasmus Eriksen (Nammo).

Stormyra i Halsen: Janne Soini. Tidligere hadde Lars Johansen (Jossa-Lars, far til Lavine Henriksen) slått denne myra.

Under Brannfjellet: Jakob Seppola

Aksogeikkoma: Petrea og Karl Eriksen slo der. De hadde gamme der. Og Anna og Ole J. Olsen slo og der. De hadde og gamme.

Norddalen, tvers over fra Sidnudieva: Petrea og Karl Eriksen slo der. Og Jakob Seppola. Alida Soini, født Seppola, sa omkring 11.2.2005 at de kalte henne for Karvos-slåtta. (Av Erik Karvonen, far til Karl).

Lille Potkaholmen. Peder Johansen (Beia) slo denne sammen med Jakob Lampela.

Stor Potkaholmen: Peder Hansen, Kroken, slo denne, Johan hadde papir på det fra 1920.

Haskiholmen: Sandra og Janne Soini.

Spleinivannene, Rundfjellet: Karl Eriksen og Ole J. Olsen slo der, halvparten hver.

Rovijok-området: Johan Erik Grape slo der.

Skogslåtta. Peder Nilsen, Bekko-Peder som var far til Karl Pedersen, hadde en teig. Det er mulig at Hans

Henriksen slo den etter at Grete og Peder hadde slutta med dyr.

Lars Johansen, Marked: (Hento-Lars) hadde to sauer og de behøvde ikke så mye høy.

Etter krigen, sommeren 1945

Det ble en ny tid da folk kom heim etter evakueringa i 1945. Det var glede og frihet og det var bra med penger blant folk. Det var mange som da slutta med skogslåttene. De hadde ikke sommeren 1945 enda skaffa seg dyr, eller hadde bare en ku og 3 sauer og høy til disse fikk de på hjemvollen.

Om året 1940 var det en meget stor forandring for folk, 95% av mannfolkene i Skibotn hadde til da drevet fiske, så ble 1945 også en begynnelse på en helt ny epoke for skibottsværingene. De ble bygningsarbeidere, i gjenoppbygging av Finnmark og de ble veiarbeiere. mange reiste i skogsarbeide i Sverige og Sør-Norge og de begynte så smått å ta seg arbeide i Tromsø. Det ble mye lettere å få arbeide og få lønn enn før krigen.

For jentene betydde det at de slutta å ta arbeide som "pie", hushjelp. Det var ikke noe populært arbeide, mye strev og stadig under oppsyn av husets folk. Liten lønn og krav til full innsats. Under de mange veiarbeidene under krigen fikk mange jenter jobb som kokk i veiarbeidslagene fra bygda eller nabo-bygdene. De tjente bra og fikk sin fritid. I Skibotn var det en jente fra Karlsøy som arbeidet for tyskerne og i Kilpisjärvi med østerrikere var det 3 jenter fra øyene, de laga mat og vaska. Tyskerne hadde et nesten umettelig behov også for kvinnelig arbeidshelp til sine brakker, lagre og sykestuer.

Kvitlia, Gerogsens eiendom

Gunerius Kvalberg slo der i 1945 og utover. Så slo Levi Rasmussen der, og var den siste som slo disse frodige jordene, som Tuomas harju fr Kilpisjärvi i sin tid hadde snudd. Han ble sammen med kona Kristianna, som var født Johnsen i Skoggården, myrda sommeren 1942.

Finske unge menn som kom vandrende ned Skibotndalen fikk seg ofte med å "snu jord" på gårdene. De vendte skogbunn til åker med spade. Det var meget tungt arbeide og lite populært os gårdbrukerne og slettes ikke hos de unge ledige i nabolaget.

Når landbrukshistorien til Storfjord skal skrives bør det være med et lite kapittel om disse menn fra nabolandet som laga verdifull dyrkingsjord i bygdene.

Abaja:

Leppäveräjä: (Oldergrinda)

Under krigen i 1944: Der slo Lars Pedersen (Pederlars), Kristine (Dina) og Peder Joahnsen (Per Jakob) og Cecilie Karlsen (Jaako-Sella) med datter Otelie og sønnene Karl og Hjalmar. Aksel Karlsen fra Abaja var slättekar hos dem den siste krigssommeren 1944.

Ester, Lars og barna bodde under telt, med høy over. Moster Ane gikk ned om kvelden og melka kyrne og hadde dem inn for natta.

1945, etter krigen: Emilie og Aksel Karlsen slo i Leppäveräjä.

Fossemelen, på Skoggårdsida. Jensine og Johan Stark, Abaja slo der under krigen. Det var ikke mere høy enn at de førte det heim i sekker.

Fra 1914 da Aksel Seppola ga opplysninger og til 1944 hadde det skjedd mye også i Skibotn. Skogslåttene hadde bytta driver og de mest tungvinte skogslåttene ble ikke slått mere. Det kom mere og mere nødarbeide fra ut i 30-årene og de tyngste slåttene fikk kanskje ligge i fred og ble overvokst av skog.

Oppe på Halsen var det seter en gang. Aksel Seppola har i 1914 gitt informasjon om at det ikke fantes noen egentlige strer i Skibotn, navnet brukes heller ikke. Dog kan Gustav-slåtten som Jakob Seppola bruker med sine husfolk og sine kreaturer om sommeren betraktes som en seter.

Og seinere kom Einar Georgsens Kvitlia, dit kyrne ble ført og var der oppe om sommeren.

Skogen og fjellet ga mange inntekter til et folk som måtte prøve og skaffe seg ressurser for å klare seg: Jakt, bærplukking, som var spesielt viktig for kvinnene, neverproduksjon, bark til impregnering, laksefisket i elva, tjærebrenning, litt fiske i fellvann, litt produsksjon av ferdige tømmerhus, ved til brensel, og tømmer som ble fløta ned elva til Laplassen (av kvensk Lauttapaikka=flåteplassen). Det var og en liten tønnefabrikk i Skibotn, kunnskapen til dette kom ned Skibotndalen, enten fra kongedømmet Sverige eller fra storfystedømmet Finland.

I gamle dager, ca. 1780 ble det hogd bygningstømmer i Skibotn av folk ute i Karlsøy og Helgøy. De fikk "seddel" av eieren, propritæren, som var Anreas Røst i Karnes i Lyngen. I 1781 fikk noen fra Vannøya tillatelse til å hogge tømmer til en seksring, fiskebåt med 6 roskarer, i Skibotn.